

در مورد ارتباط صنعت و دانشگاه در ایران آنچه که عموماً مطرح می شود عدم ارتباط مطلوب این دو بخش می باشد و صاحب نظران ضمن طرح این موضوع راهکارهایی را برای ارتقاء سطح این ارتباط مطرح می کنند علیرغم این موضوع در مصاحبه با یکی از متولیان دولتی که خود از اساتید با سابقه دانشگاه است با نظراتی مواجه شدیم که در نوع خود جالب توجه بوده و مغایر با نظرات فوق الذکر است. دکتر یوسف حجت معتقد است که ارتباط صنعت و دانشگاه در کشورمان چندان شرایط نامطلوبی ندارد و اصولاً در برخی بخشها نیاز چندان به این ارتباط وجود ندارد! ایشان همچنین معتقد است عدم توان اجرایی فارغ التحصیلان دانشگاه ها برای کار در بخشهای اجرایی مشکل دانشگاه ها نیست و باید خود واحدهای صنعتی و تولیدی آموزش قبل از استخدام را داشته باشند. دکتر حجت معاون اسبق ترویج، آموزش و تحقیقات وزارت تعاون است و مدتی نیز بعنوان معاون وزارت صنایع فعالیت داشته او فارغ التحصیل دکتری مکانیک از دانشگاه توکیو در ژاپن می باشد وی استاد و عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت مدرس است. آنچه می خوانید حاصل گفتگوی ما با ایشان است.

تبیین گام‌ها

به ارتباط صنعت و دانشگاه

■ بنظر می رسد ارتباط صنعت و دانشگاه در ایران چندان نهادینه نشده است؟ ارزیابی شما در این زمینه چیست؟

بنده می خواهم ابتدا این ارتباط را زیر سوال ببرم! ما چه اصراری داریم که دانشگاه را با شاکله فعلی و صنعت را با شاکله فعلی خود به هم ارتباط بدهیم! اصولاً در کشورهای جهان سوم صنعت وارداتی است و سطح صنعت بسیار پایین، ولی عموماً دانشگاه ها از سطح بالایی برخوردار هستند و اگر اندکی در زمینه دانشگاه های جهان سوم تأمل کنید متوجه می شوید که سطح آنها با دانشگاه های کشورهای توسعه یافته هم سطح و بعضاً برتر است به همین دلیل اصولاً در کشورهایی که تکنولوژی ندارند و در آن کشورها تکنولوژی وارداتی است این اختلاف سطح وجود دارد و اگر هم بخواهیم این دو را که با هم همسطح نیستند ارتباط بدهیم با مشکلاتی مواجه می شویم در کشور ما نیز این مسأله وجود دارد اگرچه شاید ۱۰ سال پیش ارتباط دانشگاه ها با صنعت حادث بود و الان کمی بهتر شده است. به عبارتی سطح صنعت ما طی سالهای اخیر بالاتر آمده است. پس اگر ما بخواهیم که این دو سطح یکی شود باید سعی کنیم که سطح صنعت بالاتر بیاید. نکته دیگر این است که بخشهایی هم در دانشگاه و هم در صنعت وجود دارد که دلیلی ندارد آنها با هم ارتباط داشته باشند بعنوان مثال حرکت

به جلو حرکت نماید موضوع دیگر آن است که چرا ما همواره بحث پژوهشی را می بینیم ولی آموزش را نمی بینیم صنعت ما همواره از خروجی دانشگاه ها استفاده می کند مگر این ارتباط نیست دانشگاه کارشناس تربیت می کند و صنعت هم استفاده می کند همین ارتباط صنعت و دانشگاه است بخش کمی از فارغ التحصیلان دانشگاه ها در رشته های غیرتخصصی خود مشغول فعالیتند و یا به خارج از کشور می روند و اکثریت در صنعت خدمت می کنند ما عادت داریم که همواره به خودمان منتقدانه نگاه کنیم و خود را نادیده بگیریم نقاط ضعف خود را بزرگ جلوه داده و برعکس فعالیتهای معمولی خارجی ها را بزرگ می کنیم و مشکلات آنها را نمی بینیم بنده اصلاً اعتقادی ندارم که در زمینه ارتباط صنعت و دانشگاه مشکلی داریم شما اگر در دانشگاه های ما دقت کنید هر استادی چند پروژه را در بخش صنعت پیگیری می کند بنده بعنوان کسی که در خارج از کشور تحصیل کرده اعتقاد دارم که ارتباط صنعت و دانشگاه در ایران بیشتر از خارج وجود دارد.

■ ارزیابی تان را در این مورد که آموزشهای داده شده در دانشگاه ها مطابق با نیاز بازار نیست بیان نمایید.

دانشگاه آموزشهایی می دهد که پایه است و ما نمی توانیم خروجی آن را بلافاصله در خدمت صنعت داشته باشیم مثلاً یک فارغ التحصیل مکانیک ممکن است در صنایع مختلفی چون خودروسازی، فولاد، پتروشیمی، نیروگاه و... مشغول به کار شود این انتظار که دانشجویی که فارغ التحصیل میشود باید کاملاً برای آن شغل آماده شود انتظار بجایی نیست یک مجموعه صنعتی باید برای مدتی فارغ التحصیل را خودش آموزشهای اختصاصی بدهد و با کار خودش تطبیق بدهد بنده این تجربه را در ژاپن دیده ام اگر در کشور ما نقیصه وجود دارد نقیصه دانشگاه های ما نیست بلکه نقیصه عدم آموزش در مراکز صنعتی و مجموعه های اداری و کاری است. از مشکلات دیگر در صنعت ما این

است که فارغ التحصیلان در حد زیادی شغل خود را عوض می کنند و به عبارت دیگر از این شاخه به آن شاخه می پرند و این موجب می شود که برای یک مجموعه فنی آموزش دادن به نیروها توجیه نداشته باشند در ژاپن وقتی کسی از دانشگاه فارغ التحصیل می شود و در مجموعه ای شروع به کار می کند ارتباط این فرد با محیط کارش و تعهد او نسبت به کارش از تعهد ازدواج ما در ایران شاید بیشتر باشد و به عبارتی وقتی کسی وارد شغلی و سیستمی شد تمام عمر خود را در آن شغل بسر می برد. در این شرایط اگر قرار باشد کسی ۳۰ سال در یک واحد کار کند اگر قبل از شروع بکار یکسال آموزش هم ببیند اتفاق نمی افتد ولی در کشور ما صاحبان صنایع مطمئن نیستند که فردی که شروع به کار می کند ۶ ماه بیشتر می ماند یا خیر؟ اینها اشکالات ما در ایران است. در مجموع صحیح آن است که آموزش ها در بدو ورود یک نیروی کار به مجموعه صنعتی آموزش داده شود.

■ تحلیل شما از شرایط ارتباط دانشگاه ها با بخشهای دولتی و خصوصی در کشورمان چیست؟

بنظر من این ارتباط در هر دو بخش وجود دارد فقط تفاوت در این است که بخش دولتی حساسیت کمتری نسبت به سرمایه گذاری و هزینه مالی دارد و همچنین برای هزینه کردن بازدهی در سالهای آینده را نیز مورد توجه قرار می دهد حساب مالی خود را به دقت بررسی می کند بعد هزینه کردن را انجام می دهد همچنین بخش خصوصی تمایل دارد که در اسرع وقت نتیجه و سود حاصل از سرمایه گذاری را ببیند دانشگاه ها نیز مانند هر بنگاه اقتصادی دیگری خود را نشان می دهند ما می بینیم که در هر دانشگاه اساتیدی هستند که نسبت به همکاران خود سرشناس تر بوده و صنایع به سراغ آنها می روند و کمتر به سراغ افراد ناشناخته تر می روند در نهایت من فکر می کنم این ارتباط بین دانشگاه ها و بخشهای خصوصی و دولتی وجود دارد ولی این ارتباط یک هدف نهایی مشخص ندارد و یک مسیر است و هر روز می تواند بهتر از دیروز شود ولی باید تلاش شود تا زمینه ارتقاء این ارتباط بیشتر فراهم گردد.

■ بسیاری از صنایع در کشور ما وارداتی است برای بومی شدن صنایع در ایران چه باید کرد؟

ما برای هم سطح شدن دانشگاه و صنعت باید سطح صنعت مان را بالا ببریم تا آمادگی آن برای ارتباط بیشتر با دانشگاه فراهم شود اینکه چه کسی سطح صنعت را باید بالا ببرد این سوال مهمی است اینکه چرا صنعت مان چندان پیشرفت نکرده سوال جداگانه ای است البته بنده اعتقاد ندارم که نسبت به ۱۰ سال پیش صنعت عقب مانده ای داریم توجه

داشته باشید که ۱۰ سال پیش ما در صنعت خودرو مونتاژ کننده اتومبیلهای قدیمی اروپایی بودیم ولی اکنون پیشرفت بسیار زیادی کرده ایم و من در افق چند سال آینده می توانم بگویم که در آینده خیلی از صنایع ما می تواند بسیاری از تجهیزات و دستگاه های مورد نیاز را در کشور بسازد که از آن جمله می توان به نیروگاه های گازی اشاره کرد. این موضوع هم در بخش توربین و هم ژنراتور می تواند انجام شود. در صنعت عمران کشور ما در حال حاضر سدهای بسیار قوی را می سازیم برای تسریع در رشد صنعت بنده اعتقاد دارم که اگر سیاستهای صنعتی ما اصلاح شود در چند سال آینده از کشورهای صنعتی جنوب شرق آسیا جلو می افتیم و همه امکانات را هم داریم - نیروی انسانی باهوش - انرژی ارزان، زمینهای وسیع، تکنولوژی فراوان از آن جمله اند تجربه نشان داده که هر آنچه را که خواسته ایم بر راحتی بدست آورده ایم ولی بحث این است که در کشورهای ما سیاستهای صنعتی مشوق نبوده و نیستند تلاش دولتهای ما این بوده که فشار به مصرف کننده وارد نشود حتی با پرداخت این هزینه که تولیدکننده صدمه ببیند کوچکترین اتفاقی که در بازار می افتد صدمه اش را تولیدکننده می بیند دولتهای ما تلاش کرده اند که اگر امکان برخورداری از دانش وجود دارد حتماً مصرف کننده از آن برخوردار باشد ما باید بپذیریم فضایی که صنعت نیاز دارد فضایی است که بتواند در آن رشد کند. متأسفانه ما اگر فردی را در پشت یک اتومبیل گرانقیمت ببینیم ناخودآگاه گمان می کنیم که این فرد حق دیگران را خورده است و اگر کسی را داخل یک اتومبیل مدل پایین بی کیفیت ببینیم نشسته گمان می کنیم که حق این فرد خورده شده این تفکر به خودی خود به ضرر صنعت است. ما توجه نمی کنیم فردی که در اتومبیل بی کیفیت نشسته شاید ۱۰ نفر را معنادار کرده باشد و خانواده اش را به مشکل انداخته باشد ولی فرد سوار بر اتومبیل گرانقیمت برای ۵۰۰ نفر اشتغال ایجاد کرده باشد. لذا ما وقتی با چنین افرادی روبرو می شویم نباید این ذهنیت بر ایمان بوجود بیاید. این فرهنگ باعث عدم رشد صنعت است ما در هر زمان به آن جایی برسیم که وقتی تولیدکننده ای را در شرایط بسیار خوبی دیدیم خوشحال شویم در این زمان کشورمان پیشرفت خواهد کرد.

در چنین شرایطی است که تولیدکننده ما بجای رفتن به کشورهای خارجی در داخل کشور سرمایه گذاری می کند و در نتیجه آن پیشرفت حاصل می شود تفکر غلط در کشورمان موجب عدم پیشرفت صنعت شده در صورتی که سود بردن تولیدکننده موتور محرک صنعت است. در ایران اگر کسی از صنعت خودروسازی تعریف بکند انگار که کفر گفته است و از او استقبال نمی شود و توجهی به این نمی شود که خودروسازان ما از ساخت رده پایین ترین اتومبیلها بجایی رسیده اند که سمنند و زانتیا

تولید می کنند اگرچه هنوز در صنعت اتومبیل به پیشرفت کامل نرسیده ایم ولی پیشرفتهای خوبی داشته ایم در مقطعی اتومبیلهای پیکان تولید ما را پاکستان پس می فرستاد ولی اکنون خط تولید سمنند را در کشورهای دیگر ایجاد می کنیم اینها ارزشمند است و باید به آن افتخار کرد ما همانگونه که فراگرفته ایم که به پدر و مادر خود، به معلم احترام بگذاریم باید به تولیدکننده هم احترام بگذاریم. چرا که اقتصاد ما و جامعه ما هر آنچه دارد از تولیدکننده دارد. اگر روزی به معنای واقعی به زحمات تولیدکنندگان ارج بگذاریم حقیقتاً پیشرفت خواهیم کرد تفاوت ما با کشورهای پیشرفته در این است که نگرش آنها به صنعت با نگرش ما متفاوت است در کشور ما انگار که صنعتگر شدن یک جرم است اگر کسی رشد سریع در کشور ما داشت بجای قدردانی از او سریعاً او را مورد سوال و جواب قرار

واحدی این دانش را نداشته باشد کمک مالی که انجام می شود هدر خواهد رفت باید افرادی را که دانش کار داشته باشند پیدا کرد هدف ما این است که تعاونی ها دانش محور باشند یعنی اگر یک تعاونی می خواهد رشد نماید این بخاطر توانمندی و دانش خود سیستم باشد و نه بخاطر وامی که دریافت می کند! ما از این دیدگاه به تعاونی ها نگاه می کنیم بخش آموزش ما این دیدگاه را دارد بخش ترویج ما تلاش و فرهنگ سازی می کند تا تعاون گسترش یابد یک فرهنگ غلط می تواند بسیاری از حرکتهای مثبت را متوقف کند و یک فرهنگ صحیح می تواند یک حرکت مثبت را تحرک خوبی بخشد. بخش تعاون دارای نقاط تاریک و روشنی است ولی متأسفانه دید مردم نسبت به تعاون دید روشنی نیست به عبارتی بخش تعاون ویتترین قشنگی ندارد در حالیکه وقتی وارد

در ایران اگر کسی از صنعت خودروسازی تعریف بکند

انگار که کفر گفته است و از او استقبال نمی شود و توجهی به این نمی شود که خودروسازان ما از ساخت رده پایین ترین اتومبیلها بجایی رسیده اند که سمنند و زانتیا تولید می کنند اگرچه هنوز در صنعت اتومبیل به پیشرفت کامل نرسیده ایم ولی پیشرفتهای خوبی داشته ایم

بخش تعاون شوید می بینید که تعاون بسیار زیباتر از آن چیزی است که در ویتترین آن دیده می شود. بخش تعاون این اطلاع رسانی را انجام می دهد. بخش تعاون در کشورمان بیمارستانهایی را دارد که از برجسته ترین نوع خود هستند و گروهی از پزشکان بصورت تعاون آن را تأسیس کرده اند در بخش تولید نیز تعاونی هایی داریم که بخوبی شکل گرفته است مردم ما شاید بیشتر، تعاونی ها را با عنوان تعاونی های مسکن و مصرف بشناسند ولی بیشتر، واحد ترویج ما زوایای دیگر تعاون را نشان می دهد سومین بخشی که ما در معاونت ترویج و آموزش داریم فعالیت پژوهشی است که عمدتاً در زمینه های اقتصادی و اجتماعی انجام می گیرد در زمینه پژوهشها ارتباط بیشتری با دانشگاه ها داریم در بخش آموزش هم با دانشگاه ها ارتباط داریم ولی در بحث پژوهش ارتباط کمتری وجود دارد. ما بخشهایی از آن فعالیتها را هم به واحدهای خصوصی واگذار می کنیم، چون معتقدیم دولت فقط باید کارهای کلان انجام بدهد و کارهایی را انجام بدهد که دیگر بخشها توان انجام آن را ندارند در مجموع دولت نباید تصدی گری بکند بلکه باید به سیاستگذاران راههای کلان بپردازد.

می دهیم عدالت به این معناست که در کشور ما مردم با نهادهای به یک میزان ارتباط داشته باشند مثلاً اگر قرار شد یک تعرفه ای تغییر کند فردی که با مسوولی ارتباط دارد از رانت اطلاعاتی استفاده نکرده و سود کلان نبرده و بقیه افراد جامعه از آن محروم باشند اگر دسترسی به اطلاعات برای همه یکسان باشد ولی کسی از دیگری پیشرفت بیشتری بکند این پیشرفت او عین عدالت است ما این عدالت را در جامعه مان نمی پذیریم و دولت نیز به آن دامن می زند در جامعه ما آنچه که ارزش است ضارزش شده و بالعکس هم انجام می شود ما بازارهای مصرف جهانی را بر راحتی از دست می دهیم.

■ رسالت شما در معاونت ترویج و آموزش وزارت تعاون چیست؟ آیا خود شما بعنوان استاد دانشگاه پروژه صنعتی را در صنایع انجام داده اید؟

اعتقاد ما بر این است تعاونیها که سهم آنها در اقتصاد الان ۵ درصد است باید به ۲۵ درصد برسد باید به این امر توجه داشت که صرفاً با پرداخت وام و کمک، برنامه به پیش نمی رود مگر اینکه یک بنگاه اقتصادی دانش کافی را داشته باشد اگر